

In Memoriam Jo Erkens

Op 24 augustus 2008 overleed Joseph Hubertus Gerardus Marie Erkens (geboren 18 juli 1938), sinds jaar en dag de spil van de Werkgroep Roofvogelbescherming Limburg (opgericht in 1983). Tot vlak voor zijn dood was Jo doende de gegevens die in het broedseizoen van 2008 waren verzameld, te verwerken en op nestkaart te krijgen. Afgelopen zomer belde hij me, net als in voorafgaande jaren, geregeld op om te vragen hoe de roofvogels het in de rest van Nederland deden, en te vertellen wat de bevindingen tot dan toe in Limburg waren. Enigszins bezorgd ook, want 'zijn' Limburg bleef niet gevrijwaard van roofvogelvervolging, evenmin van afnames (in het bijzonder bij de Havik).

In Limburg was Jo Erkens een begrip. Vanaf 1970 heeft hij een netwerk van roofvogelaars opgebouwd, nagenoeg de volledige provincie bestrijkend. Met die groep mensen werden jaarlijks grote aantallen roofvogelnesten opgespoord en gecontroleerd. In de loop van de jaren moet Jo duizenden roofvogels hebben geringd, niet alleen nestjongen maar ook vogels die als kneus bij hem terecht kwamen om te worden opgelapt in zijn asiël. Een andere activiteit betrof het wegvangen van Torenvalken op vliegveld Maastricht. Deze vogels werden geacht een gevaar voor het vliegverkeer te zijn, en werden door Jo gevangen, gemeten en geringd, en vervolgens verplaatst naar locaties waar aanvaringen met vliegtuigen minder voor de hand lagen.

Jo Erkens met nestjonge Oehoe, voorjaar 2008 (Paul Voskamp).

Eerst in Limburg, later ook daarbuiten, kreeg Jo grote bekendheid vanwege een reeks natuurfilms, getiteld *Natuur in eigen land*. Begonnen in 1965, in samenwerking met de cineast Maurice Nijsten, werden uiteindelijk 122 afleveringen uitgezonden door de KRO. De films hadden vooral een educatief oogmerk en zijn volgens Voous (1995) effectief gebleken in die opzet. Ze moeten door onnoemelijk veel Nederlanders zijn bekeken indertijd, dat te meer daar het aanbod van natuurfilms in geen verhouding stond tot wat we tegenwoordig kennen. Uit die tijd stammen ook de eerste nestwaarnemingen bij roofvogels, op grond waarvan Jo vaste ideeën ontwikkelde over de prooiëus van Havik en Buizerd (Erkens & Hendrix 1984).

Na het verlies van Piet Beckers, in december 2005, zijn we nu een tweede Limburgs zwaargewicht op roofvogelgebied kwijtgeraakt. Geen sigarenlucht meer bij het openmaken van de envelop met nestkaarten. Op die kaarten voor elk nest afzonderlijk alle medewaarnemers handgeschreven toegevoegd (alleen dat al een grote klus), alsook de prooien gevonden tijdens de ringcontrole (waarover hij in 1984 in *De Nederlandse Jager* publiceerde). De kaarten van Jo waren altijd goed voor een paar uitbijters, waaronder de vroegste Wespandief in Nederland ooit: een op 17 juli 2004 bij Roggel geringde Wespandief liet zich terugrekenen naar een legbegin van 12 mei. Ook de Haviken van Jo behoorden elk jaar tot de vroegste van het land. Aanvankelijk hadden zijn paren bijna standaard vier eieren, maar in de meer recente jaren werden wat vaker kleinere legfels aangetroffen, of zelfs paren die geen eieren hadden gelegd (net als bij de Buizerd). Limburg bleef niet gevrijwaard van veranderingen die elders in het land al langer opgeld deden. Alleen met een lange adem zijn dergelijke veranderingen te registreren, en Jo was zich daar goed van bewust.

Jo's zoon Rogier, jarenlang samen met zijn vader actief bij het opsporen en controleren van roofvogelnesten, gaat het werk overnemen. Daarmee wordt het Limburgse roofvogelwerk gecontinueerd en blijft het opgebouwde netwerk in stand. Een uitwerking van de tot nu toe verzamelde gegevens is in planning (Ruud Foppen). Een eerste resultaat daarvan werd in 2007 gepubliceerd in het *Natuurhistorisch Maandblad*. Een passend erbetoon aan een levenslange fascinatie met roofvogels in Limburg.

Literatuur

- Anonymous 1994. Nieuwe reeks televisiefilms 'Natuur in eigen land' van Erkens en Nijsten. *Vogeljaar* 42: 278-279.
- Erkens J., Foppen R. & Hallman C. 2007. Het broedverloop van Buizerd en Havik op de Meinweg. *Natuurhistorisch Maandblad* 96: 202-205.
- Erkens J. & Hendrix F. 1984. Prooidieren van buizerd en havik. *De Nederlandse Jager* 89: 328-329.
- Hustings F. 2006. Een eeuw avifaunistiek in Limburg. In: Hustings F., van der Coelen J., van Noorden B., Schols R. & Voskamp P., *Vogels in Limburg: 8-22*. Stichting Natuurpublicaties Limburg, Roermond.
- Voous K.H. 1995. In de ban van vogels: 235-236. Scheffers, Utrecht.

Adres: Rob Bijlsma, Doldersummerweg 1, 7983 LD Wapse.